

اَوَّل:

قرآن؛ رفیقِ حے

اوضاع و احوال ما با این نگاهی که امروز نسبت به این کتاب الهی داریم، خیلی متفاوت خواهد شد.

❖ ادب حضور در محضر کتاب حی:

تصور کنیم قرار است در محضر یکی از اولیاء الهی قرار بگیریم. قبل از رسیدن به محضر او، چقدر خودمان را برای این حضور آماده می‌کنیم و در لحظات حضور چقدر مراقبت می‌کنیم و توجه داریم که رفتار نامناسبی از ما سر نزنند. حال در نظر بگیریم که هم اکنون در محضر نورانی نبی مکرم اسلام (صلی الله علیه و آله) و یا یکی دیگر از حضرات معصومین (علیهم السلام) حاضر هستیم، قطعاً نوع رعایت ادب و ارتباط ما به گونه‌ای دیگر خواهد بود. همین آمادگی و مراقبت باید در مورد قرآن کریم که مظهر حیات مطلق خدای متعال است و بدون واسطه برای ما تجلی کرده نیز رعایت شود. به‌راستی مگر می‌شود انسان در برابر یکی از اولیاء الهی قرار بگیرد، اما ادب حضور در محضرش را رعایت نکند؟! حال اگر قرآن را چنین دیدیم، نحوه قرار گرفتن در برابرش به همین نسبت تغییر خواهد کرد.

دوم:

قرآن؛ سفره ضیافت الہی

هرچه بتواند از این سفره بهره بیشتری ببرد، مطلوب خواهد بود. حضرت آیت الله بهجت (رضوان الله تعالی علیه) می فرمودند: همه چیز در قرآن است و اشاره می فرمودند که «حُذِّ مَا شِئْتَ مِنَ الْقُرْآنِ لِمَا شِئْتَ» یعنی از قرآن هرچه می خواهید برای هر نیاز حقیقی که دارید بهره برداری کنید.

اگر باور کردیم که این کتاب از سوی «حَیِّ قَیُّوْم» آمده و او در کمال محبت این سفره را برای ما گسترده است، آنگاه ممکن نیست که انسان بر سر چنین سفره‌ای بنشیند و با چنین موجودی هم صحبت شود؛ اما بهره متناسب با نیاز خود نبرد.

❖ سفره الهی، شفا بخش و روح افزا:

عبارت «فَتَعَلَّمُوا مَادَبَّتَهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ»^۱ نشان می دهد، قرآن سفره معنوی معرفتی است که غذای اصلی روح انسانی است. قرآن کریم «تَبَيَّنَا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ»^۲ یعنی مبین و روشنگر همه چیز است و هدایت و رحمت و

۱. امالی سید مرتضی، ج ۲، ص ۲۷

۲ - نحل (۱۶): ۸۹.

سوّم:

قرآن؛ نامه محبوب

می فرمود: «اعمال شرایط زیادی دارند تا این که بخواهند قبول شوند؛ اما محبت چیزی است که با شرایط بسیار کم و با سرعت بسیار زیاد قبول می شود» و می فرمودند: «محبت و خدمت به قرآن موجب ارتباط با قرآن می شود.»

برای ایجاد رابطه محبت آمیز با قرآن معرفت لازم است و تا قدر این کتاب برای ما مجهول باشد، محبت به آن هم ایجاد نخواهد شد. هر چقدر انس و شوق انسان نسبت به قرآن، بیشتر شود، قرآن نیز حقیقت خود را بیشتر به انسان نشان خواهد داد و معرفت انسان نسبت به قرآن بیشتر خواهد شد. پس اگر می بینیم که قرآن حقیقت خود را به ما نشان نمی دهد، باید بدانیم که مشکل از ماست. حضرت آیت الله بهجت می فرمود: نمی دانیم چه کرده ایم که حلوا (قرآن) در ذائقه ما تلخ است؟! علتش این است که ما بیمار هستیم.

خدمت به قرآن:

از دیگر راه های ایجاد محبت به قرآن، خدمت کردن به آن است. ارتباط و خدمت به قرآن می تواند کارساز باشد و محبت قرآن به ما که همان جلوه محبت الهی است را به خود جلب کنیم. اگرچه

چهارم:

قرآن؛ عہد الہی

خدای خویش رابطه خاصی دارند، به کار بردن مفهوم عهد در مورد قرآن، یک بشارت ویژه و پیام خاص است و حلاوت خاصی را در درون آن‌ها ایجاد می‌کند. اگر خواندن این عهد و تدبیر در آن با این عنایت صورت گیرد که این عهد حضرت محبوب است که بر زبان جاری می‌شود، قطعاً عنایات ویژه‌ای شامل حال انسان می‌گردد. حقیقت این عهد، با درون انسان رابطه برقرار می‌کند به گونه‌ای که انسان متذکر به میثاق خویش می‌شود و احساس می‌کند که این عهد، برای او آشناست.

انسان به حقیقت آنچه در قرآن آمده است، در مرتبه عهد الهی، متعهد شده است و اقرار نموده است. و قرائت قرآن یادآوری این میثاق‌هایی است که خداوند از ما گرفته است. و خوب است که ما با قرائت قرآن با خداوند تجدید عهد کنیم که این قرائت و یادآوری عهد، خود مرتبه‌ای از تحقق عهد الهی و زمینه تحقق و عمل به آن است.

❖ عهد های جمعی قرآنی:

عهدهای
های فردی با حق
تعالی و هم عهدهای جمعی را شامل می‌شود. یکی از

پنجم:

زمان ها ظرف ارتباط با قرآن

❖ زمان های متعدّد برای تلاوت قرآن:

سیره علما این بوده که برای تلاوت قرآن، زمان های متعددی را اختصاص می دادند و کارهای دیگر خود را با خواندن قرآن تنظیم می نمودند، نه این که هر وقت بیکاری برای آن ها حاصل شد، قرآن بخوانند. به عبارت دیگر، آن ها سعی می کردند که ساعت مختلف شبانه روز خود را با قرآن متبرک سازند. برای نمونه در شرح حال حضرت امام خمینی (رضوان الله تعالی علیه) آمده که در هر شبانه روز، هشت بار تلاوت قرآن می نمودند.

در روایات اهل بیت (علیهم السلام) از ما خواسته شده که بر تلاوت قرآن کریم استمرار داشته باشیم و آن را برنامه اوقات مختلف شبانه روز خود قرار دهیم. امیرالمؤمنین (علیه السلام) در وصیت به فرزند خود محمد بن حنفیه، به او توصیه می کنند که در شب و روز ملازم تلاوت قرآن باشد.^۱ این مطلب نشان می دهد که در شبانه روز حداقل باید دو زمان - یکی در روز و دیگری در شب - را به قرآن کریم اختصاص دهیم.

۱. من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۲۸

ششم:

قرائت قرآن و صعود انسان

وقتی قیامت برپا می شود به قاری حقیقی قرآن گفته می شود که بخوان و بالا برو!

امام باقر (علیه السلام) به نقل از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمودند: «کسی که در هنگام شب، ده آیه از آیات قرآن را تلاوت کند، جزء غافلان نوشته نخواهد شد. و هرکس پنجاه آیه را بخواند، از ذاکران نوشته خواهد شد. و کسی که صد آیه از این کتاب نورانی را قرائت کند، در زمره فرمان برداران حضرت حق ثبت خواهد شد. و هرکس دویست آیه از آیات قرآن کریم را بخواند، نامش در میان اهل خشوع نوشته خواهد شد. و هرکس سیصد آیه از آیات قرآن را بخواند، از رستگاران نوشته خواهد شد. و هرکس پانصد آیه از آیات قرآن را بخواند، در گروه مجتهدان و جهادگران نوشته خواهد شد.»^۱

این خود یک سیر و سلوک است. این روایت بیانگر این است که مراتب این سلوک تدریجی است و کم کم انسان باید خودش را با قرآن انس دهد. همچنین نشان می دهد که قرائت هر میزان از

هفتم:

قراءت قرآن به قدر میسور

و انتهای آیه شریفه تأکید می کند، هر قدر که برایتان مقدور و ممکن است، قرآن بخوانید: «فَأَقْرءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ»^۱.

به نظر می رسد، تعبیری که اهل بیت (علیهم السلام) نسبت به قرآن داشته اند و آن را «عهد الله» نامیده اند، نیز برای تأکید بیشتر بر همین مطلب است. عهد را باید هر روز مرور کرد، تا چیزی از قلم نیفتد. اما این «فَأَقْرءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ»^۲ حداقلی هم دارد که در ادامه بیان می کنیم.

❖ قرائت حد اقل ۵۰ آیه در شبانه روز

از جمله دستورات سلوکی بزرگان اخلاق، همچون مرحوم آیت الله ملا حسینقلی همدانی، مرحوم آیت الله سید علی آقای قاضی و مرحوم علامه طباطبایی (رضوان الله علیهم اجمعین)، مداومت بر تلاوت حد اقل ۵۰ آیه از قرآن کریم در هر شبانه روز است. این دستور برگرفته از روایات اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) است. حد اقل ده آیه برای این است که انسان در زمره غافلان

۱ - مزمل (۷۳): ۲۰.

۲ - مزمل (۷۳): ۲۰.

هشتم:

قرآن و ماه مبارک رمضان

قدر بر قلب ایشان نازل می شد، به همین نسبت، رابطه انسان هایی که در مسیر هدایت الهی و تبعیت از پیامبر (صلی الله علیه و آله) هستند، با قرآن در این ماه متفاوت است.

❖ معجزه نزول قرآن و آثار آن

مرحوم آیت الله بهاء الدینی (رضوان الله تعالی علیه) می فرمودند: خداوند در مواردی تصرف در زمان می کند و زمان اثر خاص پیدا می کند. کما اینکه در نماز شب، این اتفاق افتاده است و خداوند به نماز شبی که دقایقی از نیمه شب را به خود اختصاص می دهد، اثر مراقبه ۲۴ ساعته ای را قرار داده است که امت های قبل با رهبانیت و عزلت شبانه روزی بدنبال آن بودند. اگر این باور در ما ایجاد شود، اینکه تلاوت هر آیه از قرآن در ماه مبارک رمضان ثواب یک ختم کامل قرآن دارد، و همچنین اینکه شب قدر که شب نزول قرآن است، از هزار ماه برتر است؛ «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ»^۱ دیگر برای ما استبعاد ندارد و قابل باور می شود. خاصیت این ماه، ترکیبی است که قرآن در نسبت با ماه

۱ - قدر (۹۷): ۳

نهم:

طهارت در محضر قرآن

محفوظ است: «لَا يَمْسُهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ»^۱ واضح است که اگرچه این آیه شریفه به وجوب تشریحی طهارت و وضو برای لمس کردن قرآن هم دلالت دارد، اما خبر از یک سنت تکوینی هم می‌دهد و مراد از مس قرآن، صرف دست کشیدن به خطوط و لمس کردن آن نیست؛ چراکه این کار برای افرادی که طهارت ندارند، امکان دارد، اگرچه از آن نهی شده‌اند؛ اما آنچه برای افرادی که اهل طهارت نیستند، ممکن نیست، دست‌یابی به گنجینه معارف عظیم این کتاب مقدس است؛ معارفی که به تعبیر قرآن کریم، از لفظ نوشته شده بر روی کاغذ تا مرتبه «عَلَى حَكِيمٍ»^۲ امتداد یافته است.

قرآن کریم و روایات اهل بیت (علیهم‌السلام)، برای طهارت مراتبی برشمرده‌اند که از مرتبه ظاهر شروع شده و تا مرتبه باطن کشیده می‌شود و در مرتبه باطن نیز بر اساس مراتب باطن، امتداد می‌یابد. چون انسان در این حال، در حال گفتگوی با حق تعالی می‌باشد؛ پس هرچه مراتب طهارت انسان بیشتر شود، بیشتر به

۱. واقعه (۵۶): ۷۷ - ۷۹

۲. اشاره به آیات ابتدایی سوره مبارکه زخرف (۴۳): ۱-۴

دهم:

استقبال و طمانينه

❖ قرائت ایستاده و رو به قبله:

از جمله سفارشات مؤکد علامه حسن زاده (حفظه الله) این بود که اهتمام داشته باشید که حتماً زمانی که قرآن می‌خوانید، رو به قبله و گاهی ایستاده قرآن را بخوانید و اگر نشسته می‌خوانید، تکیه ندهید و چهارزانو نشیند تا احساس حضور و ادب در محضر قرآن کریم برای شما حاصل شود. البته این در صورتی است که ایستاده خواندن، موجب جلب توجه دیگران نشود. مثلاً جایی که انسان تنهاست یا زیارتگاهی است که مردم ایستادند و زیارت می‌خوانند، شما می‌توانید این ادب را رعایت کنید.

بزرگی از اولیای الهی می‌فرمود که واجبات را در میان عموم انجام دهید؛ اما مستحبات را پنهانی به‌جا آورید. قرائت قرآن در حالت ایستاده، احترام ویژه به قرآن است و به همین نسبت در رشد و تعالی انسان اثرگذار است؛ مثل کسی که در محضر امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) قرار گرفته و ایستاده و با کمال ادب منتظر است تا ایشان اذن نشستن بدهند. اگر ما قرآن را یک حقیقت حیّ و زنده دیدیم، تأثیر آن بسیار متفاوت می‌شود.